

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Okresné kolo Dejepisnej olympiády pre ZŠ a 8-ročné gymnáziá

18. ročník, školský rok 2025/26

Testové úlohy pre kategóriu E (7. ročník ZŠ a 2. ročník OG)

Poznámka: Otázky monotematickej časti sú označené *.

1.* Významným zlomom v expanzii Turkov bolo definitívne ovládnutie územia Byzantskej ríše, zavŕšené dobytím jej hlavného mesta v roku 1453. Následne prežívala Osmanská ríša v 16. storočí svoj „zlatý vek“ a rozprestierala sa hneď na troch svetadieloch.

Do odpovedového hárka správne zapíšete odpovede na nasledujúce otázky, pričom si pomôžte aj ilustračným obrázkom:

- a) Ako sa volalo hlavné mesto Byzantskej ríše?
- b) Akú, vtedy modernú zbraň, použili Turci na dobytie toho mesta?
- c) Z ktorej vtedajšej krajiny pochádzal tvorca týchto moderných zbraní?
- d) Uvedte, na ktorých troch svetadieloch sa nachádzala Osmanská ríša?

2.* V odpovedovom hárku správne priradte k miestam bitiek uvedené roky a osobnosti, ktoré sa ich zúčastnili. Uvedte tiež, ktorá z týchto osobností nebola uhorským kráľom.

1396, 1444, 1456, Vladislav, Ján Huňadi, Žigmund Luxemburský

3.* V tomto roku si pripomenieme okrúhle 500. výročie bitky pri Moháči. Prečítajte si nasledovné výroky súvisiace s touto bitkou a rozhodnite, či sú pravdivé.

V odpovedovom hárku správne zaznačte (zakrúžkujte) iba *áno* alebo *nie*.

- a) Bitka sa udiala 19. augusta 1526.
- b) Odborníci považujú túto bitku za začiatok stredoveku na našom území.
- c) Uhorské vojsko viedol do bitky kráľ Ľudovít I. (na obrázku)
- d) V čase bitky uhorský kráľ nemal ani 20 rokov.
- e) Uhorské vojsko bolo omnoho menšie než osmanské.

4.* Bitka pri Moháči viedla k vzniku nového štátu v strednej Európe, ktorý sa stal významnou mocnosťou a existoval takmer 400 rokov. Do odpovedového hárka zapíšete správne odpovede na nasledujúce otázky.

- a) Ako sa volal prvý panovník tohto nového štátu a z ktorého rodu pochádzal?
- b) Uvedte rok, kedy tento štát po spomínaných takmer 400 rokoch, zanikol.
- c) Uvedte názov hlavného mesta tohto štátu.
- d) Bolo jeho súčasťou aj české kráľovstvo?

5.* Rozhodnite, ktoré z uvedených osobností sa spájajú s bitkou pri Moháči (1526) a ktoré s bitkou pri Viedni (1683). V odpovedovom hárku zapíšte ku každej skupine len príslušné písmená.

- a) Karol Lotrinský
- b) Süleyman I. (na obrázku)
- c) Ján Zápoľský
- d) Imrich Tököli

6.* V rámci osmanských výbojov proti Uhorsku rok 1541 predstavuje významný prelom, po ktorom sa Uhorské kráľovstvo rozpadlo na tri časti. Odpovedzte na súvisiace otázky.

a) Ako sa volalo vtedajšie hlavné mesto Uhorska, ktoré Turci v uvedenom roku dobyli?
b) Spomedzi uvedených možností vyberte tri časti krajiny, na ktoré sa Uhorsko v tom čase rozpadlo. Do odpovedového hárku zapíšte len čísla označujúce správne možnosti.

- 1) iba severná časť krajiny
- 2) len dnešné Chorvátsko
- 3) Sedmohradsko
- 4) centrálna časť krajiny pod vládou Turkov
- 5) iba územie dnešného Slovenska
- 6) iba časť západu a severu krajiny

7.* Uvedené mestá, ležiace na území Uhorského kráľovstva, rozdeľte v odpovedovom hárku podľa toho, či ich po roku 1541 ovládali alebo neovládali Turci.

Záhreb, Segedín, Ostrihom, Šopron, Trnava, Arad

Ostrihom

Trnava

8.* Osmanská ríša vytvorila svoju územnú správu nielen na obsadenom území Uhorska. Porovnajte uvedené názvy územných jednotiek a rozhodnite, ktorá z nich zodpovedá vyššiemu územnému celku (podľa rozlohy). Do odpovedového hárku zapíšte iba správnu kombináciu písmen a čísel. Zapíšte tiež, ktorá z porovnávaných územných jednotiek zodpovedá nášmu označeniu okresu.

- a) *náhija* (1) alebo *pašalik* (2)
- b) *sandžak* (1) alebo *náhija* (2)
- c) *pašalik* (1) alebo *sandžak* (2)

9.* Prečítajte si nasledujúce vety a rozhodnite, či sú v nich obsiahnuté informácie pravdivé alebo nepravdivé. V odpovedovom hárku správne označte (zakrúžkujte) iba *áno* alebo *nie*.

- a) Pripomienkou obdobia tureckých vojen je aj Vartovka nad mestom Krupina.
- b) Počas tureckých vojen bol vybudovaný aj Nový zámok v Banskej Bystrici.
- c) Na územie Slovenska zasahovali celkovo tri turecké sandžaky.
- d) Fiľakovský hrad sa stal po dobytí Turkami sídlom pašalíku.
- e) Medzi janičarmi boli aj vojaci, ktorých ako deti zajali Turci na území Uhorska.
- f) Členovia *Veľkej porty* tvorili vládu Osmanskej ríše.

10.* Turci zanechali na Slovensku významnú stopu. Okrem plienenia a zotročovania obyvateľstva však nájdeme aj pozitívnejšie vplyvy. Jedným z nich je napríklad zavedenie pestovania nových plodín. Z uvedených možností vyberte tri správne, ktoré spájame s tureckým panstvom na našom území, a zapíšte ich v odpovedovom hárku.

zemiaky, ovos, tekvica, melóny, šafran, rozmarín, broskyňa

11. Prečítajte si nasledujúci text a doplňte chýbajúce slová. Správne ich zapíšte do odpovedového hárka.

Slovania spočiatku žili v jednoduchých, sčasti do zeme zapustených obydlíach, zvaných ...A... . V jednom z rohov tohto obydliá stála kamenná ...B... . Dym sa odvádzal otvorom v strope. Zo začiatku starí Slovania vyrábali keramiku bez použitia ...C... kruhu.

12. Do odpovedového hárka doplňte chýbajúce slová z textu Fredegarovej kroniky, ktoré popisujú udalosti z prvej tretiny 7. storočia v strednej Európe.

„Keď Slovania s vojskom zaútočili proti ...A..., kupec menom ...B..., národnosťou ...C..., postupoval s nimi vo vojsku. A pri tom preukázal takú veľkú schopnosť v boji, že to vzbudilo obdiv.“

13. Prečítajte si úryvok z diela mnícha Chrabra o slovanskom písme a odpovedzte na súvisiace otázky.

„Pre slovanský jazyk však svätý Konštantín, nazývaný Cyril, celkom sám vytvoril písmená a knihy preložil za niekoľko rokov. Preto sú slovanské písmená svätejšie a úctyhodnejšie, lebo ich vytvoril svätý muž, grécke však pohanskí Heléni.“

- a) Ako sa nazývalo písmo, ktoré vytvoril Konštantín?
- b) Ako sa nazývala jeho upravená forma používaná neskoršie?
- c) Pod akým názvom toto upravené písmo poznáme dnes?
- d) V ktorom meste zomrel sv. Konštantín?
- e) Počas vlády ktorého panovníka Veľkej Moravy prišli na jej územie Konštantín a Metod?

14. V ktorých troch z uvedených lokalít máme doložené zaniknuté alebo aj dodnes zachované kostoly z veľkomoravského obdobia? Správne odpovede zapíšte do odpovedového hárka. V ktorej z nich sa nachádza stavba na fotografii?

Bratislava, Veľké Kostoľany, Kňazice, Devín, Kopčany, Starý Tekov

15. Vytvorte správne dvojice z uvedených historických postáv a postov či funkcií, ktoré zastávali v časoch formovania Uhorského kráľovstva. Správne kombinácie čísel a písmen zapíšte do odpovedového hárka.

1) Hont	a) kráľ
2) Almoš	b) údelný vojvoda
3) Imrich	c) cisár
4) Peter Orseolo	d) kráľovič
5) Oto I.	e) veľmož

16. V roku 1222 musel uhorský kráľ vydať listinu známu ako Zlatá bula, v ktorej zaručil šľachte viaceré práva. Odpovedzte na súvisiace otázky.

- a) Uvedte meno kráľa, ktorý listinu vydal. Doplňte aj jeho poradové číslo, ak je to potrebné.
b) Ktoré tri z nasledujúcich možností listina obsahuovala? Do odpovedového hárka zapíšte len tri čísla označujúce správne odpovede.

- 1) *kráľ nebude rozdávať majetky cudzincom*
2) *v krajine vznikne snem, ktorého členmi budú aj richtári kráľovských miest*
3) *iba cirkevná šľachta má právo voliť uhorského kráľa*
4) *šľachte bude zaručená dedičnosť majetkov*
5) *poddaným budú obmedzené práva a stanú sa z nich nevoľníci*
6) *šľachta môže vystúpiť proti kráľovi aj so zbraňou v ruke, ak nebude dodržiavať jej práva*

17. Vyberte vždy iba jednu správnu odpoveď z uvedených možností a zapíšte ju do odpovedového hárka.

- a) Tatárskym (mongolským) vojskám, ktoré vtrhli v marci 1241 do Uhorska, velil chán *Ogotaj / Kublaj / Batu / Tuluj*.
b) Tatárske (mongolské) vojská porazili uhorskú armádu v bitke pri rieke *Kyslá / Slaná / Tisa / Bodrog*.
c) Uhorský kráľ utiekol pred Tatármi (Mongolmi) až k *Baltskému / Čiernemu / Tyrhenskému / Jadranskému moru*.
d) Slovo *Tatár* by sa dalo do slovenčiny preložiť ako *dobry bojovník / pekelník / sluha / pán*.

18. Do roku 1317 sa datuje maľba v Spišskej Kapitule (na obrázku), ktorá zobrazuje korunováciu a požehnanie vtedajšieho uhorského kráľa. Do odpovedového hárka zapíšte správne odpovede na súvisiace otázky.

- a) Ako sa volal kráľ, ktorý v uvedenom roku vládol v Uhorsku?
b) Aké bolo meno najsilnejšieho uhorského veľmoža, s ktorým musel v prvých rokoch svojej vlády bojovať, a aký názov má hrad, na ktorom veľmož sídlil?
c) Ako sa volal syn kráľa, ktorý takisto nastúpil na uhorský trón a zaslúžil sa o privilégium žilinských Slovákov?
d) Tento syn sa v roku 1370 stal kráľom aj v ďalšom štáte. V ktorom?

19. Prečítajte si nasledujúce tvrdenia týkajúce sa vlády Žigmunda Luxemburského a rozhodnite, či sú pravdivé alebo nie. V odpovedovom hárku správne zaznačte (zakrúžkujte) iba *áno* alebo *nie*.

- a) Na uhorský trón sa dostal vďaka tomu, že sa oženil s dcérou predchádzajúceho kráľa.
- b) Musel čeliť povstaniu časti uhorskej šľachty proti svojej osobe.
- c) Bojoval proti husitom i Turkom.
- d) Bol aj českým kráľom.

20. Ktoré tri z nasledujúcich udalostí sa udiali počas vlády uhorského kráľa Mateja Korvína (na fotografii je jeho moderná socha v obci Čečejevce)? Do odpovedového hárka zapíšte len písmená označujúce správne odpovede.

- a) bitka pri Rozhanovciach
- b) založenie univerzity Academia Istropolitana
- c) sedliacke povstanie Juraja Dóžu
- d) útočné vojny proti Čechom, Poliakom a Rakúšanom
- e) vytvorenie tzv. čierneho pluku
- f) koncil v Kostnici

Autori: PaedDr. Marek Bubeník, Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský
Recenzentka: Mgr. Anna Žideková
Redaktorka: Mgr. Nikoleta Kovalčíková
Fotografie: Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský, Filip Smíkal

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády
Vydavateľ: Národný inštitút vzdelávania a mládeže, Bratislava, 2026